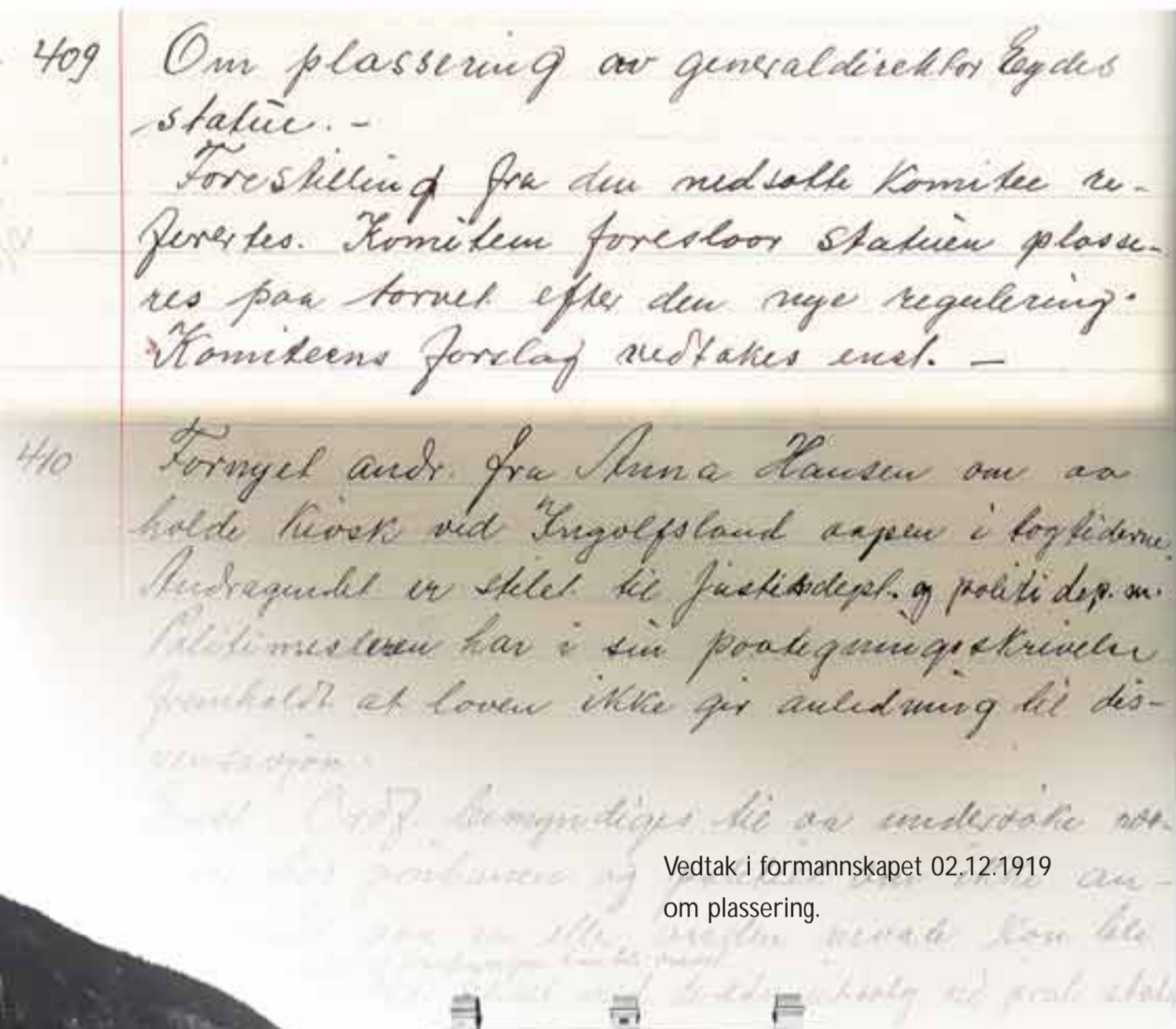

En smakebit fra Tinn kommunes arkiver

Plassering av Sam Eyde statuen

Vedtak i formannskapet 02.12.1919 om plassering.

Statuen midt på torget 1925, Norsk Folkemuseums billedsamling. Fotograf: Anders Beer Wilse

Statuen rives 1967. Fotograf: Gunnar Johansen

Statuen i torgets østre hjørne 1967. Fotograf: Leon Nilsen

Brev fra Spoceli til kommunestyret
Løpeseddelen som ble spredt rundt om natten med budskap om å stoppe flyttingen
Brev fra Rjukan kunstforening

Et av høydepunktene på Sam. Eydes 50-årsdag i 1916, var overrekkelsen av en gipsmodell av statuen som senere ble reist av Sam. Eyde på Rjukan. Statuen ble gitt av befolkningen i takknemlighet for hva Eyde hadde gjort for Rjukan-samfunnet. Den kostet 19 000 kr og ble finansiert ved innsamling. Statuen er støpt i bronse og er laget av billedhogger Gunnar Utsond.

Mulig plassering av statuen var området ved Birkeland bro og Torvet. Valget falt til slutt på Torvet, og det ble enstemmig vedtatt av Tinn herredstyre 2.12.1919

16.10.1920 er dagen for avdukingen av Sam. Eyde-statuen. Om selve avdukingsseremonien kan man lese i Rjukan Dagblad 18.10.1920 at 6000 mennesker var møtt fram på Torvet. Navnet til Eyde stod skrevet med ildskrift i den mørke fjellsiden og bymusikken spilte den nykomponerte Eydemarsjen av Ole Olsen – hele Rjukan var i fest. Ordfører Bryn sa i sin tale: "Jeg erklærer at det skal være en kjærkommen pligt i al fremtid at faa lov at værne om Eyde-statuen og holde den høit i ære."

Tiden går.

I 1966-67 utarbeides det en plan for istandsetting av torget. Dette innebar også en flytting av Sam. Eyde-statuen. Etter vedtak om flytting i formannskapet våren 1967 blir Rjukan Saltpeterfabrikker informert om planen. De meddelte "at de ikke har noe å bemerke til denne. Dette gjelder også flytting av Sam. Eyde's statue."

I august 1967 går ingeniørvesenet løs på rivingen, og statuen flyttes til torgets østre hjørne. Sam. Eyde blir satt på en lav sokkel og med ansiktet vendt mot vest. Folk var opprørte, argumenter som at Sam. Eyde var Norsk Hydros skaper og hele Rjukan-samfunnets grunnlegger, holdt dessverre ikke.

Ragnvald V. Spoceli beskriver i brev til kommunen 3. september følgende: "I avisene stod det plutselig en dag at statuen skulle flyttes 2 dager senere. Da begynte det å gjære i massene. Og så slo kommunen likegodt til allerede dagen etter, så det hele ble en overrumping. Det samlet seg likevel mange mennesker i de tidlige morgentimer, og protesterte høylydt, - og kvinner gråt, - og noen gamle ropte ut at de hadde gitt penger til statuens reisning og at det var befolkningen som eide den. Alle protester var selvsagt forgytves, - pressluftboret hamret videre! I løpet av natten var det spredt rundt flygeblad. Det haglet med telefonoppringninger til stedets to avisredaksjoner med forlangende om at kommunestyret må sørge for å få statuen på sin gamle plass igjen."

Ordføreren fikk også en henvendelse fra Sam Eydes sønn, dr. ing. Haakon Eyde som skriver: "...må jeg inntrengende henstille til Dem å sørge for at saken blir gjenopptatt til fornyet behandling i kommunestyret. Det er meg helt uforståelig at de kommunale myndigheter på denne måten setter seg utover folkemeningen på stedet..."

Den kjente billedhoggeren Dyré Vaa ble kontaktet av kommunen med anmodning om en uttalelse i anledning flyttingen av statuen. Av hans brev kan man lese at han støtter kommunens beslutning sett i lys av reguleringsmessige og skulpturelle hensyn. Likevel kan det tyde på at det store engasjementet fra befolkningen hadde påvirket politikerne, fordi våren 1968 blir det besluttet at statuen skal plasseres i torgets midtakse med front mot nord og på sin opprinnelige 3,5 meter høye sokkel men i parkanlegget i torgets bakkant.

Plassering av Sam. Eyde-statuen har de senere årene flere ganger vært diskutert. Senest i år, i anledning 100-årsjubileumet for Norsk Hydro, har ordfører fått henvendelser med ønske om å flytte statuen tilbake til sin opprinnelige plass midt på torget.....

Kilder: Kommunearkivet

Fotograf: Ann. Kristin Marumsrud

Utstillingen er laget av:
Tekst og illustrasjoner:
Aust-Agder kulturhistoriske senter og Interkommunalt arkiv i Kongsberg
Layout og utforming:
Sør Stangeby Reklamebyrå

Utstillingen er støttet av:

